

LBRIS

We know
books

ARHIMANDRIT
SERAFIM ALEXIEV

ÎNAINTE-VĂZĂTORUL

Viața starețului
Ambrozie de la Optina

(1812-1891)

Traducere din limba bulgară:
Gheorghiță Ciocoi

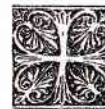
editura
Σοφία

București

Cuprins

I. Din satul Bolșaia Lipovița la mănăstirea Optina.	5
II. Noul ucenic Alexandru de la schit	17
III. Tunderea în monahism. Hirotonirea. Îmbolnăvirea. ...	25
IV. Primii pași ai părintelui Ambrozie în stăreție	37
V. Confirmarea în stăreție. Alte suferințe	49
VI. Viața de zi cu zi a starețului Ambrozie	57
VII. Învățăturile starețului	67
VIII. Întemeierea mănăstirii de maici Șamordino	99
IX. Chipul moral-duhovnicesc al starețului Ambrozie. ...	113
X. Minunata înainte-vedere și darul prorociei	121
XI. Dragostea părintelui Ambrozie către aproapele.	139
XII. Vizita părintelui Ambrozie la Șamordino	169
XIII. Ultimul drum al părintelui Ambrozie de la schitul Optina la Șamordino și viețuirea lui acolo	183
XIV. Clevetiri la adresa dreptului stareț și fericitul lui sfârșit	191

I

Din satul Bolșaia Lipovița la mănăstirea Optina

În rândul stareților însemnați și binecuvântați ai Optinei un loc de seamă îl ocupă ieroschimohnahul Ambrozie (Grenkov). Numele lui de botez a fost Alexandru. S-a născut pe 23 noiembrie 1812, în satul Bolșaia Lipovița (gubernia Tambov), fiind încă din cea mai fragedă vârstă atras de duhul evlaviei celei de demult. Părinții lui erau săraci, oameni obișnuiți. Aveau însă mare osârdie duhovnicească. Sincera lor credință în Dumnezeu au întipărit-o în sufletele celor opt copii. Despre mama sa, care l-a educat cu severitate, însuși părintele Ambrozie mărturisea că ducea o viață sfântă. Tatăl lui era cântăreț bisericesc și paracliser.

În copilăria și în tinerețea sa, Alexandru Mihailovici Grenkov a fost atras în chip pătimăș de jocuri, glume și distracții. Despre mulți plăcuți ai lui Dumnezeu citim că din cea mai fragedă vârstă au fost serioși, cu o gândire adâncă și stră-

Redactor: Diana Cristina Vlad

Coperta: Mona Velciov

Traducerea s-a realizat după originalul în limba bulgară: Arhim. Serafim Aleksiev, *Jizneopisanie na optinskia stareț ieroshimohnah Ambrosi*, Sofia, 1998.

© Editura Sophia, pentru prezenta ediție

ISBN 978-630-346-047-5

Descrierea CIP poate fi consultată la
Bibliotecii Naționale a României

ini de distracțiile copilăriei. Alexandru Grenkov, dimpotrivă, a fost cel mai obișnuit, zvăpăiat – și uneori chiar neascultător – copil, fapt pentru care adeseori primea câte o chelfăneală atât de la mama sa, cât și de la tată și bunică. Mai târziu, când și-a venit în fire și a ajuns stareț și îndrumător încercat al sufletelor omenești, deseori înaintea celor care îl cercetau, cu smerenie, deschis, își recunoștea păcatele tinereților și adeseori își începea învățăturile astfel: „O să mă pocăiesc înaintea voastră că am săvârșit cutare și cutare lucru” – adică, cu alte cuvinte: „Vedeți ce mare păcătos sunt?!” Această smerenie a părintelui Ambrozie, se înțelege, nu îi smintea pe cei ce îl ascultau, ci, dimpotrivă, erau tot mai atrași de el. Smerenia lucra precum un magnet cu o mare putere de atracție, căci poporul simțea prin această recunoaștere harul lui Dumnezeu revărsat din belșug asupra smeritului stareț. Impetuoșitatea plină de veselie a tânărului Alexandru nu era un semn al păcatului, ci doar o mărturie vie a caracterului său.

Tatăl lui îl ducea în fiecare duminică și zi de praznic la biserică, unde amândoi – tată și fiu – cântau la strană.

După ce a ajuns la vârsta de 12 ani, Alexandru a mers la școala teologică de la Tambov, iar după aceea a urmat seminarul teologic din Tambov, pe care l-a absolvit ca premiant. Vesel și pus pe joc, el a fost printre elevii de frunte mulțumită

calităților și memoriei lui ieșite din comun. Cele mai dragi materii i-au fost cele teologice și istorice. Pentru tânărul temperamental, pe care Dumnezeu l-a ales în slujba Bisericii și poporului, gândul monahismului la această vârstă îi era întru totul străin. Nu avea vreo atracție către monahism, însă căile Domnului sunt de nepătruns. Pronia dumnezeiască l-a condus la chilia monahală în renumita mănăstire Optina, unde el s-a preaslăvit prin credință, prin smerenie, prin înțelepciunea sa duhovnicească, prin faptele și prin întreaga lui viață minunată de nevoiță.

Ce a îmboldit inima sa să cugete la viața monahală? Aflăm în chiar cuvintele părintelui Ambrozie: „Odată m-am îmbolnăvit grav, aproape că nu mai aveam nădejde de însănătoșire... Am trimis după preot. El nu a ajuns atât de repede. Atunci m-am rugat: «Iartă-mă, Doamne Sfinte!» ... Și în acea clipă I-am făgăduit lui Dumnezeu că, dacă El mă ridică sănătos de pe patul de boală, eu, fără doar și poate, voi merge la mănăstire”...

Făgăduința fiind dată, multă vreme a amănat-o. Alexandru era atunci la ultimul curs al seminarului. Încă nu îl încheiase. Fiind unul dintre colegii plin de veselie, Alexandru Grenkov aproape că nu a mai avut gând de monahism. Sufletul lui curat nu a putut să uite totuși făgăduința dată cândva înaintea Cerului. Și iată că a început o grea luptă în sufletul său, care a continuat vreme de patru ani. Ca să se rupă de prie-

tenii săi, el a devenit învățător particular în casa unui om bogat. În această îndatorire a petrecut un an și jumătate. Ulterior a fost numit învățător la școala teologică din orașul Lipețk. Aici a avut pe doi dintre colegii săi de seminar prieteni apropiați. Aceste împrejurări nu erau prielnice spre a-i îndrepta gândurile către rânduiala monahală. A început iarăși să fie atras de distracțiile lumesti. Cu osebire era preocupat de muzică. Uneori aceasta îl ducea către glume. Cum să-și amintească de făgăduința sa pentru monahism? Și totuși ceva îi îmboldea inima și conștiința, nedându-i pace.

Cum a petrecut Alexandru Grenkov în acea vreme ne arată cel mai bine chiar el:

„După ce m-am făcut sănătos, nu m-am hotărât vreme de patru ani întregi să mă rup de lume, ci am continuat la fel ca mai înainte să îi cercețez pe cunoscuții mei și nu m-am lăsat de vorbăriile deșarte. Uneori mă gândeam: De acum înainte am să tac și n-am să mai petrec într-o împrăștiere... Însă mă chema, iată, cineva în vizită. Firește, nu puteam să mă înfrânez, fiind atras în felurite convorbiri. Dar când mă întorceam acasă simțeam că nu am pace în suflet și mă gândeam: Acum totul se va sfârși pentru totdeauna. Voi înceta să mai merg pe astfel de căi. Însă în curând iarăși eram invitat în vreo vizită și iarăși ajungeam la împrăștiere. Astfel m-am chinuit vreme de patru ani întregi” ...

Ca să scape de o asemenea tulburare, Alexandru Grenkov a început să se roage cu osârdie. Noaptea, pe când prietenii lui dormeau, el se așeza înaintea icoanei Împărătesei cerurilor, înălțându-și către ea rugăciunile sincere, pline de suspine.

Însă diavolul, care nu doarme, văzând nevoița lui, i-a îndemnat pe prietenii săi să-l batjocorească, să-l numească nebun și să-l abată de la calea monahismului. Toate acestea l-au făcut pe tânărul învățător să se însingureze și mai mult. Domnul îl chema la Sine și prin firea lui cea dinafară.

Odată, la o plimbare printr-o pădure, a ajuns la un pârau ce curgea năvalnic și a început să asculte șipotul lui: „Lăudați pe Dumnezeu! Lăudați pe Dumnezeu!”, a auzit el limpede cuvintele din Psalmi în tainicul glas al naturii. Tresăltarea inimii lui și minunarea sa erau fără margini.

În vara anului 1839, Alexandru și colegul său Pavel Stepanovici Pokrovski au mers la un zăvorât de la Troekurov, dreptul și înainte-văzătorul stareț Ilarion. Scopul lor era să primească de la el un sfat și binecuvântare pentru calea vieții ce le stătea înainte.

Părintele Ilarion i-a primit cu multă dragoste, și după o scurtă discuție i-a spus lui Alexandru:

– Mergi la Optina!

Apoi a adăugat aceste cuvinte însemnate:

– Acolo e nevoie de tine!

Lui Pavel Stepanovici însă, care nu avea vreo dorință aparte să meargă la mănăstire și mărturisirea aceasta deschis, starețul i-a spus:

– Dacă e așa, mai trăiește în lume!

Prin acest răspuns i-a dat de înțeles că preabuna pronie a lui Dumnezeu avea în vedere monahismul și pentru el, dar nu în același timp cu Alexandru Mihailovici.

Ambii prieteni au plecat apoi la vestita lavră a Sfintei Treimi a Sfântului Serghie de Radonej ca să primească de la minunatul Sfânt Serghie binecuvântare și bună îndrumare pentru planurile lor. Aici, înaintea moaștelor de Dumnezeu păzite și făcătoare de minuni ale sfântului, inima lui Alexandru Grenkov s-a aprins cu putere de dragoste binecuvântată către Dumnezeu și către întreaga Lui voie sfântă și s-a întărit tot mai mult în hotărârea de a urma pilda plăcuților lui Dumnezeu. Cât de mișcat a fost viitorul stareț de la Optina de închinarea sa înaintea Sfântului Serghie o mărturisește faptul că el a devenit neșpus de mărinimos față de cei săraci din jurul său. Neavând ce să le dea, uneori el se întorcea către cel cu care mergea pe cale cu rugămintea de a-l împrumuta cu bani, deși uneori era refuzat. Mulțumită chibzuinței lui Pavel Stepanovici, cei doi închinători s-au întors cu bine înapoi la îndeletnicirile lor de dascăli. În mod logic ar trebui să ne gândim că după aceste binecuvântate întâlniri și experiențe duhovnicești tână-

rul Alexandru Mihailovici va fi hotărât că a sosit în sfârșit pentru el vreme să se rupă de lume și să-și împlinească făgăduința. Dar lucrurile nu au stat astfel. El încă era cu inima îndoită și nu voia să părăsească lumea. Pe cât de mult năzuia către cele duhovnicești, pe atât de mult lumea îl atrăgea către ea, iar diavolul îi întindea curse ca să îl țină cât mai departe de Dumnezeu. Un prieten al învățătorului de la școala teologică din Lipețk i-a invitat odată pe dascăli în ospetie la el acasă. A fost chemat, desigur, și Alexandru Grenkov. El nu a rezistat ispitei și a mers. Masa a fost modestă, însă convorbirile, aproape nesfârșite. Alexandru Grenkov a fost atras de acestea și mult s-a veselit. I-a distrat pe cei ai casei și pe oaspeți ca niciodată până atunci. Aceasta a fost pentru Alexandru Grenkov pur și simplu o ispită îngăduită de Dumnezeu, ca să vadă și să se încredințeze că nu e cu puțință să slujească la doi stăpâni, și că setea după mântuire trebuie să o aibă în vedere, apropiindu-se de Dumnezeu, întorcând spatele lumii și urând păcatele.

După ospaț, toți erau bucuroși și mulțumiți. Grenkov, care a stârnit veselie din destul în jur, nu era însă nici vesel, nici mulțumit în sufletul său. Noaptea ce a urmat a fost pentru el un coșmar. Și-a amintit de făgăduința dată lui Dumnezeu pentru monahism și de voia Lui, care îi fusese atât de limpede descoperită de starețul Ilarion, ce era înainte-văzător, de rugăciunile sa-

le de pocăință, de suspinele, de lacrimile sale și de călătoria și închinarea la Lavra Sfintei Treimi a Sfântului Serghie de Radonej, de umilința înaintea nevoițelor marelui sfânt, de cutremurul și inima sa plină de evlavie. Și, pe scurt, de făgăduința de a nu mai glumi. Iar după toate acestea, iată, L-a trădat pe Domnul. „Vai mie! Vai mie!” a suspinat el întreaga noapte.

Încă de a doua zi el a spus unuia dintre colegii săi, în care avea încredere, că a hotărât să meargă pentru totdeauna în pustia Optina.

Prietenul s-a minunat și a început să-l certe:

– Cum să te duci la Optina? De ce am început treaba asta?.. Nimeni n-o să-ți dea voie!

– Ce să fac?! a spus Grenkov. Nu mai pot trăi în lume. O să plec în taină. Iar tu să nu spui nimănui despre asta!

Zis și făcut... Gândul tânărului învățător s-a înfăptuit. Toți de la școala teologică din Lipețk au rămas mirați la vestea că dascălul Grenkov a fugit. Toate încercările de a-l afla au rămas fără izbândă...

Pe 8 octombrie 1839, Alexandru Grenkov a ajuns la Optina. A stat la arhondaric și a mers după aceea să cerceteze mănăstirea și împrejurimile ei. Țelul său era să stea două zile, să vadă și să cunoască totul, iar după aceea să-și descopere gândul său.

Însă cum să rămână acolo!? A povestit mai târziu însuși părintele Ambrozie: „Nu puteam ca în

două zile să cunosc și să înțeleg totul. L-am cercetat pe starețul Lev (Leonid), am văzut șezând la patul său mulți monahi. Și chiar glumea și râdea cu oamenii dimprejur. După aceasta am mers la egumenul Moise.

– Ei, ți-a plăcut starețul? m-a întrebat el.

I-am spus că împrejurul lui era mult popor și nimic mai mult.

Apoi, am văzut că la starețul Lev a venit ieromonahul Ioan de la schit, care a fost tuns în schimă. Fața lui era îngerească. M-a atras și am pornit după el. Am mers la stareț. Tânărul monah s-a închinat până la pământ. Mă întrebam ce se va întâmpla. Părintele Ioan a început să vorbească:

– Batiușka, am cusut o nouă rasă! Binecuvântați să o port?

Starețul a răspuns:

– Oare așa se face? Mai înainte trebuie să ceri blagoslovenie ca să coși ceva nou. Și după aceea să o porți. Dar acum, dacă ai făcut asta, ia-o! N-o s-o descoasem.”

Alexandru Grenkov a înțeles îndată ce voia să spună adânc-cugetătorul stareț – că monahismul constă înainte de toate în tăierea vocii. De atunci el l-a iubit pe preaițeleptul stareț Lev, și în curând cu multă credincioșie a început să-și deschidă sufletul înaintea lui. I-a spus de unde e, cu ce se ocupă și care-i este starea de acum. I-a mărturisit, de asemenea, dorința de a intra în rândul fraților de la mănăstirea Optina. Starețul

Lev s-a purtat cu noul-venit cu grijă părintească și cu dragoste aparte, a încuviințat buna lui intenție de a sluji Domnului și l-a binecuvântat să intre în obștea mănăstirească. Pe lângă aceasta, a încuviințat și nădejdea că Dumnezeu va arăta către el îndurare și ajutor în lucrarea sfântă începută.

Astfel Alexandru Grenkov a rămas în mănăstirea Optina. La început a avut ascultarea primirii străinilor. Cu toate că stătea într-una dintre cele mai modeste chilii, el era mulțumit că poate să meargă la slujbele bisericești, să-l cerceteze în fiecare zi pe starețul Lev și să-și descopere gândurile. Mai potrivită îndeletnicire pentru el la chilie s-a aflat copierea cărții *Mântuirea păcătoșilor*, tradusă din limba greacă și aflată în manuscris la biblioteca mănăstirii. Conținutul acestei cărți folositoare de suflet se referă la descrierea luptei cu patimile. Folosul pentru noul începător întru ale vieții duhovnicești era mare, după cuvintele Sfântului Simeon Noul Teolog, care spune că o astfel de luptă este „știința științelor și arta artelor” ... După o lună, la școala teologică din Lipețk, în cele din urmă s-a aflat că Alexandru Genkov s-a retras din lume și se află la mănăstirea Optina luptând pentru mântuirea sufletului său. A urmat o lungă corespondență.

Ulterior, s-a cercetat și s-a judecat cazul său – plecarea tânărului învățător și intrarea în rândul fraților de la Optina alături de stareții Lev și

Macarie. Toate acestea s-au petrecut pe 2 aprilie 1840.

Până la acea dată Grenkov a purtat haine civile. Abia după primirea lui oficială în rândul fraților a primit îmbrăcămintea monahală. O vreme a fost chilielnic al starețului Lev și „citeț” al său – adică îi citea starețului pravila atunci când părintele Lev, din pricina bolii, nu era în stare să meargă la slujbă la biserică. Legătura dintre stareț și ucenic a fost una dintre cele mai sincere și pline de dragoste. Părintele Lev îl numea pe Alexandru după numele său mic – Sașa. Printre altele, Grenkov a avut și îndatorirea de a împlini unele ascultări la brutăria mănăstirii. Starea sănătății lui îi îngăduia să lucreze din destul. A săvârșit totul cu devotament, ascultare și bucurie – având multă pace în inima sa. Avea, totodată, mari bucurii îndurând fără cârtire toate scârbele din mănăstire.